

حستاری دیگر (۲)

(تقدیر نمی از رمان های برگزیده کودک و نوجوان)

تألیف

فرخنده حق ثنو



خانه کتاب

مرداد ۱۳۹۲

سرشناسه: حق شنو، فرخنده، ۱۳۴۰
جستار دیگر (۲): نقد برخی از رمان‌های برگزیده کودک و نوجوان / تألیف فرخنده حق شنو.
مشخصات نشر: تهران، خانه کتاب، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص - فروست: خانه کتاب؛ ۳۷۷.
شابک: ۱۴۸-۳-۲۲۲-۶۰۰-۹۷۸-۴۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
عنوان دیگر: نقد برخی از رمان‌های برگزیده کودک و نوجوان
موضوع: ادبیات کودکان و نوجوانان - تاریخ و نقد
شماره افزوده: خانه کتاب
رده‌بندی کنگره: ۱۲۹۲ ح ۷ ۲ / ف ۱۰۰۹ PN
رده‌بندی دیویی: ۸۰۸/۶۸
شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۳۱۲۸۰



جستار نقد کتاب

۴۲



خانه کتاب

۳۷۷

عنوان کتاب: جستاری دیگر (۲)
(نقد برخی از رمان‌های برگزیده کودک و نوجوان)

تألیف: فرخنده حق شنو

ناشر: خانه کتاب

نوبت چاپ: اول - مرداد ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

شابک: ۱۴۸-۳-۲۲۲-۶۰۰-۹۷۸

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپ سروش

تهران: خیابان انقلاب، بین صبا و فلسطین جنوبی، پلاک ۱۰۸۰، مؤسسه خانه کتاب

تلفن: ۸۸۳۴۲۹۸۵

فهرست مطالب

.....	سخن نخست	۷
.....	مقدمه	۹
.....	۱. جیرجیرک‌هایی که اعصاب کردند/ نقد شبی که جرواسک نخواند	۱۳
.....	۲. این جا آخر دنیاست/ نقد گرگ‌ها از یوسف نمی‌ترسند	۲۵
.....	۳. فانوسی عین ستاره/ نقد کتاب حاجون و خواب شعرون	۳۵
.....	۴. یک بغل ابر در سینه/ نقد رمان انگشت مجسمه	۴۵
.....	۵. باغ‌های محکوم/ نقد داستان من و سنگ و لیلای مجنون	۵۱
.....	۶. امید به رویش/ نقد رمان نخل	۷۱
.....	۷. موشک جواب موشک/ نقد رفاقت به سبک تانک	۷۹
.....	۸. یک نفر گریه می‌کند، جایی به همین نزدیکی	
.....	نقد داستان لالایی برای دختر مرده	۸۷
.....	۹. نقد مجموعه پنج جلدی داستان‌های ترکش‌های ولگرد	۹۹
.....	۱۰. تو در باغی و من در پشت دیوار/ نقد هامون و دریا	۱۲۱

سخن نخست

رخنه‌شناسی معرفتی از مقوله‌های بسیار ارزشمند و ضروری در ساحت اندیشه‌ورزی است که در فرهنگ ایرانی و جهان اسلام از آن با عنوان نقد یاد می‌شود و منتقد نه عیب‌جو بلکه طبیب دوازی است که به انگیزه دانش دوستی و کمال‌جویی معرفتی در کنار و همراه با نویسنده دالان‌های پُریچ و خم اندیشه و خرد را طی می‌کند، موانع و کاستی‌ها را می‌شناساند و راه‌های جدید را فراوری او می‌گشاید، و طبیعی است که یکی از لوازم جدایی‌ناپذیری که منتقد را به هدف متعالی رهنمون می‌سازد - جدای از احاطه به موضوع نقد، و به‌کارگیری روش مناسب - بهره‌برداری از ادبیات متناسب با نقد است تا کاشف از حُسن فعلی باشد و مخاطب و نویسنده را با خویش همدل و همراه سازد. اما متأسفانه در جامعه کنونی، آسیب‌شناسی نقد و نقدِ نقد، آشکارا به اثبات می‌رسند که یکی از موانع مهم نقدپذیری فعالان حوزه فرهنگ مکتوب، عدم پایبندی به اخلاق و ادبیات فاخر نقد است.

مؤسسه خانه کتاب در دهه اخیر در حد بضاعت اندک خویش کوشیده تا بسترهای مناسب نقد را مهیا سازد. در این راستا دبیرخانه جشنواره نقد کتاب

که نهمین سال از عمر پربار خویش را پیش‌رو دارد با همکاری گروهی از نویسندگان، صاحب‌نظران و منتقدان، حرکتی ارزشمند در حوزه مبانی نظری نقد، اخلاق نقد و آموزش عملی نقد آغاز کرده است.

آنچه پیش روی شما خواننده گرامی قرار دارد، مجموعه نقدهای سرکار خانم درخنده حق‌شنو بر برخی از رمان‌های ارزشمند حوزه کودک و نوجوان است که امیدوارم برای نسل جوان نویسندگان این حوزه مفید و آموزنده باشد.

«علی اوجبی»

مقدمه

اهمیت نقد ادبیات داستانی کودک و نوجوان در راستای پیشبرد ادبیات داستانی امروز کشور، سبب شده تا اظهار نظرهای بسیاری درباره نیازهای عمیق این مقوله توسط نویسندگان و منتقدان ابراز شود. با اینکه نقد آثار کودک و نوجوان سالیان درازی است که در دنیا به طور جدی مورد توجه گرفته، و کشورهای پیشرفته توسط آن توانسته‌اند به نقاط ضعف و قوت آثار خود دست یافته، و در راه بهبودی و تصحیح ادبیات کودک و نوجوان خود قدم بردارند اما در جامعه ما توجه چندانی به این مقوله مهم نشده است.

در محدوده اندک نقدهای ادبیات داستانی کودک و نوجوان که در نشریات به چاپ می‌رسد، کم‌تر به مباحث جامع و سازنده، و علمی توجه می‌شود. این در حالی است که نقد صحیح، ارتباطی سازنده بین نویسنده و مخاطب و منتقد برقرار می‌کند. به این ترتیب که منتقد می‌تواند به نویسنده راهکاری مناسب‌تر برای برقراری و ایجاد ارتباط با مخاطب ارائه داده، و با برداشت از متن نویسنده، به مواردی اشاره کند، که نویسنده ممکن است از آن غافل مانده باشد. لذا اینگونه نقدها می‌توانند وسیله اعتماد نویسنده را جلب، و سبب آشکار کردن موضوع اصلی اثر برای مخاطب گردند.

ایده، طرح، موضوع، محتوا، درونمایه، ساختار، قالب، نوآوری و بداعت، هیجان، احساس برانگیزی، طنز، تخیل، فانتزی، ماجراجویی - بیشتر برای پسران - و احساس

و عاطفه - بیشتر برای دختران - تعلیق و انتظار، زبان ساده و صمیمیت لحن، توجه به نثر و استفاده از جملات و واژگان مناسب، به کارگیری خلاقیت نوجوان، آشنا کردن او - در حد نیاز - مشکلات و مسائل موجود در جامعه، و آشنایی با ایدئولوژی و فرهنگ جامعه، و... برای کودک و نوجوان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، که بخش‌هایی از نقد آثار کودکان و نوجوانان را پی‌ریزی می‌کنند. نگارنده در اثر حاضر سعی کرده در حد بضاعت اندک خود، تا آن جا که مقدور است به آن‌ها بپردازد.

لازم به ذکر است رمان و مجموعه داستان‌های نقد شده در مجموعه نقد «جستار دیگر ۲» که بیشتر مربوط به دهه هشتاد می‌باشند، علاوه بر تنوع شکل (فرم) و محتوا، هر کدام به دلیل خاصی، از اهمیت ویژه‌ای نیز برخوردارند. به این ترتیب که برخی به چاپ‌های مکرر رسیده، و برخی برنده جوایز مختلف در ایران و خارج از ایران شده، و برخی دیگر نیز مورد توجه گروه کودک و نوجوان قرار گرفته اند. همچنین این آثار از نویسندگان مهم و صاحب نام کودک و نوجوان به نگارش در آمده‌اند. اسامی این رمان‌ها و نویسندگان آن‌ها عبارتند از :

۱- شبی که جرواسک نخواند، اثر جمشید خانیان: سال ۱۳۸۶، انتشارات میرفراهمی، و کانون پرورش فکری کودک و نوجوان، برگزیده جشنواره شهید غنی پور، و شورای کتاب کودک.

۲- گرک‌ها از برف نمی‌ترسند، اثر محمدرضا بایرامی: سال ۱۳۸۷، برگزیده جشنواره شهید غنی پور.

۳- خانجون و خواب شمرون، اثر شرمین نادری: سال ۱۳۸۹، نشر حوض نقره، بداعت و نوآوری، و استفاده از عناصر بومی، و توجه به فرهنگ و خرده فرهنگ ایرانی.

- ۴- انگشت مجسمه، اثر فرهاد حسن‌زاده: سال ۱۳۸۸، انتشارات سوره مهر، موضوع انقلاب و جذابیت و بکارگیری همه عوامل و عناصر داستانی.
- ۵- من و سنگ و لیلای مجنون، اثر عبدالمجید نجفی: انتشارات منادی تربیت، نوآوری در بکارگیری از مفاهیم شعر در داستان.
- ۶- نخل، اثر هوشنگ مرادی کرمانی، سال ۱۳۸۱، انتشارات معین. - چاپ قدیم توسط انتشارات سبحان - ترجمه به زبان‌های دیگر. دیپلم افتخار IBBY سال ۱۹۸۴. اقتباس سینمایی و...
- ۷- رفاقت به سبک نانک، اثر داوود امیریان: سال ۱۳۸۸، انتشارات سوره مهر. موضوع دفاع مقدس و چاپ‌های مکرر.
- ۸- لالایی برای دختر مرده، اثر حمید رضا شاه آبادی: سال ۱۳۸۶، برگزیده سیزدهمین دوره کتاب کودک و نوجوان، ویرگزیده جشنواره شهید غنی پور و برگزیده شورای کتاب کودک سال ۱۳۸۷.
- ۹- ترکش‌های ولگرد - ۵ جلد - اثر داوود امیریان، سال ۱۳۸۷، نشر شاهد، موضوع دفاع مقدس و چاپ‌های مکرر
- ۱۰- هامون و دریا، اثر عباس جهانگیریان: سال ۱۳۸۸، برگزیده انتشارات وزارت آموزش و پرورش (منادی تربیت) برگزیده بهترین فیلم‌نامه هیئت داوران بخش مسابقه ۲۲ جشنواره فیلم کودک و نوجوان همدان. برگزیده بهترین فیلم جشنواره ۲۲ انجمن منتقدان و نویسندگان سینمای ایران و ترجمه به زبان‌های دیگر.